

BØRN I EN VERDEN UNDER STADIG FORANDRING

Af overlæge Inge Lynge, formand for Foreningen Grønlandske Børn

- Nye opgaver også for skolen og sundhedsvæsenet

De to første dage har vi beskæftiget os meget med børns og unges problemer og hvordan de griber an. Vi har fået mange gode eksempler på, hvordan man tager sig af de dårligst stillede børn og fået udpeget mangler ved omsorgen. Men her vil jeg gerne tage fat fra den anden ende og spørge: Hvad skal der egentlig til for, at man kan have det godt og føle sig sund og rask?

Den israelske sociolog, Aaron Antonovsky, siger, at en vigtig forudsætning for at føle sig sund og rask er, at man oplever sammenhæng i tilværelsen. At de problemer, man møder, for det meste er forståelige. At man har mulighed for at handle - og også gør det. Og at tilværelsen giver mening for én. Så kan man føle sig sund og rask. Omvendt, hvis man slet ikke forstår, hvorfor tingene går galt omkring én, man føler sig handlingslammet, føler livet er uden mening, så får man det dårligt, så kan man ikke føle sig sund og rask.

Hvis vi anvender dét sundhedsbegreb på gamle dage, på tiden før de store moderniseringer af samfundet, så blev man dengang født i en sammenhæng. Man havde fælles værdier, fælles tro og fælles regler for, hvordan man skulle opføre sig. Selv om man mødte mange store problemer, så var de som oftest forståelige, man handlede eller afventede udviklingen alt efter situationen. Der var ikke så stor risiko for, at tilværelsen følte meningsløs. Det var også et for den enkelte overskueligt samfund. Husstanden var centrum for tilværelsen både for børn og voksne.

I dag er det hele anderledes. Alt er under forandring og vil fortsat være det - i Grønland, i Danmark, i hele verden. Samfundet er blevet multikulturelt - også her. Selv om de fleste har en klar fornemmelse af, hvad der er grønlandsk, så er det nok svært at konkretisere og blive enige om, hvilke elementer i adfærd, trosforestillinger og værdier der er grønlandske og hvilke der ikke er. På samme måde, når det handler om dansk: Hvad er dansk og hvad er ikke dansk. Vi lever i samfund med mange forskellige elementer af kultur. Der er ikke længere en fælles orden for mange ting.

Der opstår også nye typer virksomheder med nye krav til både ledere og ansatte. Vigtigt er at være parat til at omstille sig, være kreativ, tænke i helheder.

På det religiøse område er forholdene ændret fundamentalt. Selv om langt de fleste stadig tilhører den grønlandske kirke, er det ikke længere en selvfølgelighed. Der er andre muligheder. Man kan vælge andre trosretninger, eller man kan vælge religionen fra. Det er nok den allervigtigste forskel mellem det moderne samfund og det traditionsstyrede samfund, at i dag må man tage stilling, reflektere over mulighederne og vælge. Men selv om man beslutter at vælge det gamle, så er det nu netop et valg, som kan gøres om, ikke noget definitivt.

Vi oversvømmes med indtryk fra radio, TV, internettet, hele verden kommer nær på. Man må reflektere over og vælge mellem mulighederne på en helt anden måde end før. Kaos -

manglende orden - er blevet et grundvilkår i tilværelsen. Men jeg mener, det er vigtigt ikke blot at se kaos som en fjende, der skal bekæmpes. Vi kan ikke standse udviklingen. Men vi kan forsøge at sortere og udnytte de muligheder, den giver. Som det er udtrykt: Vi må lære at navigere i kaos.

Det stiller jo så nogle ganske andre krav til den enkelte, end det gamle homogene samfund gjorde. Det kræver en anden form for indre styrke. Det kræver, på et mere individuelt plan, at man bliver bevidst om og tror på sine egne evner, på sin fantasi og på sin kreativitet. Man skal have tillid til, at man kan forstå og forholde sig til problemerne, også de nye og uforudsigelige. Man skal være handlekraftig og føle mening med livet. Kort sagt: man skal også under disse vilkår kunne føle sig sund og rask.

Hvordan kan samfundet medvirke til, at den enkelte bliver rustet til at leve i det moderne kaotiske samfund? Familien er jo stadigvæk den primære omsorgsgiver. Det er først og fremmest familien, der skal sikre, at barnet får udviklet en basal tillid til omgivelserne og lærer at begå sig i forhold til andre mennesker, men også at det får sine fysiske behov dækket helt fra undfangelsen. Vi ved meget om, hvad der kan skade fostret og om vilkårene for en optimal udvikling. Men vi ved også, at det kan være svært at skabe de rette vilkår for børns udvikling.

Det er helt givet, at familien i dag har brug for støtte, både direkte i forhold til de omsorgsfunktioner den har, men også til at udvikle sig selv i forhold til det moderne samfund. Der har også været nævnt tidligere, at familien både hvad angår dens sammensætning og opgaver forandrer sig.

Vi har en idealforestilling om en kernefamilie. Men verden ser anderledes ud. Der er mange enlige forsørgere, først og fremmest mødre, og mange har ikke det netværk, som der var i gamle dage, hvor man boede flere generationer sammen i en husstand, hvor alle hjalp hinanden og tog sig af hinanden.

Jeg mener, at det er meget vigtigt at erkende, at familieperspektivet må fremmes i social- og sundhedspolitikken. Vi har hørt om gode initiativer i Aasiaat Kommune. Og om familieuddannelsesprojektet PAARINNGA, hvis grundidéer det nok er værd at holde fast i.

I forbindelse med graviditet og spædbørnsomsorg må støtten først og fremmest komme fra Sundhedsvæsenet. Jeg ser sundhedsplejen som en overordentlig vigtig ressource i omsorgen for de spæde og småbørn. Men sundhedsplejersker og ikke mindst grønlandssprogede sundhedsplejersker er en mangelvare.

Der må tænkes kreativt med udvikling af projekter, som udnytter de lokale ressourcer. Det sker allerede i dag enkelte steder. Ved sidste NunaMed konference i 1997 hørte vi om et spændende projekt i Ilulissat, hvor to sundhedsmedhjælpere med konsulentbistand fra sundhedsplejersker i Danmark udviklede et flot projekt, hvis formål var at yde fagligt kompetent sundhedspleje på de lokale præmisser, d.v.s med fravalg af korttidsansatte, danske sundhedsplejersker. Ingen tvivl om, at et sådant projekt ikke alene opfylder et vigtigt formål, men også er meget udviklende for dem, der deltager i det.

Men også skolens opgaver er udvidet i takt med samfundsendringerne og de nye krav, der

venter eleverne i den uforudsigelige fremtid. Nye tiltag er på vej, udmøntet i en stor skole-reform, Atuarfitsialak, Den gode skole, og vi ser frem til at høre landsstyremedlem Lise Skifte Lennert fortælle om det i denne sektion.

Men noget er allerede i gang, og som eksempel har jeg lyst til at fortælle lidt om en meget spændende bygdeskole her i distriktet. For børn, der vokser op i en bygd kan det være et voldsomt spring at flytte til byen for at afslutte skolegangen. Der har tidligere været rapporteret om mange frafald i de ældste klasser. Men skolelederen i Itilleq, Ole Lennert, kunne ved et besøg forleden oplyse, at i løbet af de sidste 5 år er der kun én elev, som ikke har gennemført 11 års skolegang, hvoraf de sidste to år foregår i Sisimiut.

Skolen arbejder meget individuelt efter elevens forudsætninger. Alle børn lærer at anvende pc og der er adgang til internet. Alle får musikundervisning. Der er tre musikgrupper, hvor man lærer at samarbejde, lytte til hinanden og udfolde sig. Skolen har en meget bevidst holdning til at arbejde med overgange: Børnene kommer igennem flere år om foråret på lejrskole i Sisimiut for at deltage i undervisningen i de klasser, hvor de senere skal gå i skole, så de kender skolen og deres fremtidige klassekammerater før flytningen. I samme periode, hvor de ældste er i Sisimiut, inviteres de børn, der efter sommerferien skal starte i 1. klasse til at besøge skolen i Itilleq nogle timer dagligt og vænne sig til skolesituationen og får på den måde realistiske forventninger til det at gå i skole lige fra begyndelsen.

Hvis jeg med få ord skal sammenfatte, hvad der har ligget mig på sinde med dette indlæg, er det at minde om vigtigheden af at finde frem til og værne om de ressourcer, der findes i samfundet, udnytte de erfaringer, der allerede er gjort rundt omkring, men som let glemmes eller overses i det daglige ræs, hvor alvorlige enkeltsager kommer til at dominere arbejdet.

Tværfagligt samarbejde både lokalt og centralt, med projekter, der samtidig med at opgaverne løses, giver kompetance og personlig udvikling til deltagerne, er en vigtig arbejdsform i det moderne, kaotiske samfund.

I Foreningen Grønlandske Børn har vi haft meget spændende erfaringer med Fremtidsværksteder. Vi har oplevet det som en for alle deltagere meget inspirerende og energigivende arbejdsform for eksempel som start på et børneprojekt og metoden kan anbefales som en meget demokratisk måde til iværksættelse af nye initiativer.

Jeg vil slutte med fortællingen om Tusilartok, den døve kajakfanger, der var ved at bukke under for storm og modvind, da han var på vej hjem i sin kajak. Midt i det oprørte hav, som stadigt kastede ham tilbage, så han pludselig en lille måge, der havde en bræmme af roligt vand omkring sig, lige nok til at den kunne bevæge sig fremad midt i bølgerne. Da den kom nærmere, kunne han høre den synge. Det var en tryllemåge. Han lærte dens sang, og snart havde også han fået vandet lige omkring kajakken i ro og kunne padle sig vej hjem. Jeg synes, det er et smukt billede på tilværelsen.

Det kan ikke altid være magsvejr, men selv under de mest turbulente forhold kan det lykkes at få skabt en lille bræmme af ro, og dermed blive i stand til at holde kursen - navigere i kaos.

ATUARFITSIALAK - SOCIAL OG EMOTIONEL LÆRING

Af landsstyremedlem for Kultur og Undervisning, Lise Skifte Lennert

-Vital trivselsfaktor i skolens hverdag

Indledning

Jeg vil udtrykke min glæde over at få mulighed for at tale på dette seminar - og over, at der er taget initiativ til at arrangere et seminar, der skal beskæftige sig med at finde nye veje i omsorgen for børn og unge. De tanker, der ligger bag initiativet til seminaret, falder meget i tråd med de tanker, jeg og folkene bag Atuarfitalak-skolereformen har, omkring fremtidens skole og med vores ønsker om at styrke samarbejdet og dialogen mellem de personer og instanser, der har berøring med børn og unge.

Helt fra starten af reformarbejdet var der enighed i projektgruppen om, at en moderne grønlandsk skole med udgangspunkt i det enkelte barn skal udvikle både barnets intellektuelle, praktiske og social-emotionelle evner, og at disse tre områder er lige vigtige i den enkeltes udvikling.

Et af de første initiativer i reformarbejdet var at høre landets elever om, hvad de selv lagde vægt på. Eleverne i hele landet vægtede meget højt, at de skulle lære at "opføre sig ordentligt og tage hensyn til andre", "at omgås andre børn" og at samarbejde. Bedt om at karakterisere "den gode elev" brugte de ord som: rar, behagelig at være sammen med, hjælpsom, ansvarlig, respektere sine kammerater uanset forskelle, tage hensyn til andre, være åben og imødekommende. Samtidig nævner de blandt de værste ting i skolen: drillerier, uro, slåskampe.

Der er altså ingen tvivl om, at børnene selv prioriterer de sociale og emotionelle kompetencer meget højt, når det gælder deres liv, værdier og trivsel.

På Atuarfitalak-konferencen i september sidste år blev repræsentanter for næsten alle områder af samfundet bedt om at komme med deres bud på fremtidens grønlandske skole.

Med hensyn til folkeskolens opgave blev der bl.a. lagt stor vægt på, at "Folkeskolen skal i et nært samarbejde med eleverne, deres hjem, daginstitutionerne, social-og sundhedsområdet og offentlige og private virksomheder og institutioner arbejde for at skabe et fysisk, mentalt og åndeligt sundt opvækst-, udviklings- og læringsmiljø for eleverne."

Desuden påpegede konferencens deltagere gang på gang vigtigheden af respekt, fællesskab og samarbejde, og at det var et krav til skolen at udvikle elevernes personlige og sociale kvaliteter. Deltagerne blev også bedt om at nævne i prioriteret rækkefølge de fem værdier, de satte højest, og som skolen skulle videreformidle. De 5 topscorere var:

1. Medmenneskelig forståelse, kærlighed og omsorg
2. Respekt og tolerance for andre mennesker
3. Ansvarlighed
4. Selvværd og tillid

5. Samarbejde og fællesskab

Der er således ingen tvivl om, at man overalt i det grønlandske samfund er klar over vigtigheden af at udvikle børns sociale og emotionelle kompetencer, og vigtigheden af, at alle, der har berøring med børn og unge, samarbejder om at skabe rammer og værdier for det bedst mulige liv for alle børn.

Det er derfor også naturligt, at udviklingen af børns sociale og emotionelle kompetencer er ét af de store indsatsområder i arbejdet med en folkeskolereform, hvorfor vi har igangsat forskellige initiativer på området. Blandt disse kan jeg nævne et forskningsprojekt omkring børns sundhed og trivsel i skolen i samarbejde med læge Michael Petersen, samt oprettelse af kontakt til "Committee for Children" i Seattle i USA, der forsker i emotionel og social læring.

I skolen og på børneinstitutionerne i dag gør mange lærere og pædagoger et stort arbejde omkring børnenes sociale og emotionelle læring.

I skolen sker det bl.a., når lærerne ved deres eksempel påvirker eleverne til at tage hensyn til og engagere sig i andre; når man i klassens time samtaler og løser konflikter; når man opmuntrer eleverne til at turde give udtryk for egne meninger, holdninger og lytte til andre osv. Det er noget den gode lærer, især klasselæreren, altid har gjort. Men vi må nok erkende, at selvom vi vægter børnenes sociale og emotionelle læring højt i skolen, er det næsten kun de logiske og sproglige evner, vi prøver eleverne i ved skoleafslutningen, hvilket hos nogle lærere kan føre til, at der ikke arbejdes nok med sociale og emotionelle færdigheder, og at ansvaret for dette ofte overlades til klasselæreren alene.

Vi skal blive bedre til at vægte og værdsætte elevens bløde kvaliteter som evne til samarbejde, selvtillid, kammeratskaber. Ligeledes sker det ofte, at elever med indlæringsvanskeligheder i f.eks. matematik eller læsning modtager yderligere træning i disse discipliner, uden at underviserne i tilstrækkelig høj grad har gjort sig klart, at disse vanskeligheder måske bunder i manglende selvtillid, livsmod, manglende evne til at sætte sig mål eller styre impulser eller andre færdigheder på det sociale/emotionelle område, og at det derfor snarere var her, man skulle sætte ind med yderligere færdighedstræning.

I de senere år er der forsket meget i, hvordan børn lærer og hvordan deres kognitive evner udvikles, og her tænker jeg især på Howard Gardner og Daniel Goleman og deres kollegers forskning omkring de mange intelligenser, der har medført, at vi i dag ved meget mere om dette end blot for 20 år siden.

Det er klart, at vi skal udnytte denne nyerhvervede viden, og det er netop det, der er én af intentionerne bag Atuarfitsialak-reformen: at indarbejde de nyeste forskningsresultater i undervisningens organisering og indhold, samt selvfølgelig også i læreruddannelsen.

Denne forskning har bl.a. påvist, at det ikke er menneskets logiske og sproglige evner, det vi før udtrykte ved intelligenskvotient, der er den afgørende faktor for, om man klarer sig godt i skolen eller senere i livet, men at det er de mennesker, hvis sociale og emotionelle kompetencer er højt udviklede, der opnår størst succes og tilfredshed i livet.

Jeg tror, vi alle kender eksempler på højt intelligente mennesker, der alligevel har svært ved at tackle livet eller har det svært i sociale sammenhænge.

Til de emotionelle/personlige kompetencer hører bl.a.: evnen til at kende egne følelser og stærke og svage sider, selvtillid, selvkontrol, samvittighedsfuldhed, tilpasningsevne, forandringsparathed, initiativ og optimisme og til de sociale kompetencer bl.a.: empati og forståelse for andre og deres behov, evne til at kommunikere, samarbejde, løse konflikter og skabe tilknytning. Altså netop de evner konferencedeltagerne ønskede styrket i folkeskolen. Og forskernes gode budskab er, at disse kompetencer, eller intelligenser, kan læres, formidles og forstørres. Disse evner er ikke medfødte.

I forhold til skolen peger forskerne i denne sammenhæng på betydningen af trygge og opmuntrende miljøer, hvor man fokuserer på det enkelte barns styrkesider snarere end på, hvad det ikke kan; hvor lærerne roser og skaber personlige relationer, udfordrer eleverne og stiller store krav; hvor læseplanerne er velfrundes og giver muligheder for at udvikle alle barnets intelligenser, også de kropslige, emotionelle og musiske.

Forskerne peger endvidere på vigtigheden af, at forældre og lærere arbejder som undervisningspartnere, at undervisningen strækker sig fra aktiviteter i klassen til hjemmet og videre ud i samfundet, at der arbejdes med holddannelser på tværs af alder, med iværksættelse og gennemførelse af projekter efter elevens valg og med mulighed for vekslen mellem ustruktureret udforskning og bevidst udvikling af færdigheder, samt at der hele tiden gives feedback på elevens præstationer.

Disse forbedringer i kvaliteten af læringsprocesserne kan ske, hvis man lokalt har vilje til at se eventuelle problemer i øjnene og acceptere, at man har et medansvar for at finde holdbare løsninger, der formuleres konkret og præcist.

Man ved også i dag, at børns evne til abstrakt tænkning udvikles ret sent, og at det derfor er vigtigt, at man, samtidig med at man støtter og udvikler denne, udnytter børnenes følelsesmæssige tilgang til omverdenen. Det betyder f.eks., at det ikke har ret stor effekt, hvis man fortæller børn, at de skal tage hensyn til hinanden, fordi.....

En bedre måde vil være gennem følelser at lade børnene erfare dette. Det kan bl.a. ske gennem lærerens valg af undervisningsmaterialer og -metoder i modersmålsundervisningen. Dvs. modersmålsundervisning gennem dybe samtaler om, hvad der optager børnene, gennem brug af fortælling og eventyr (der jo bruger et følelsesmæssigt sprog), gennem oplevelses- og forståelselæsning af god fiktion, hvor barnet har mulighed for følelsesmæssigt at identificere sig med bogens personer, gennem fri skriftlig fremstilling, hvor eleven får sat sprog på sine erfaringer. En sådan tilgang til undervisningen er vigtig, da følelser, der går gennem erfaringer - selvoplevede eller oplevede gennem en god bogs personer - er igangsættende for erkendelse, og da følelser formuleres gennem sprog, der igen påvirker barnets følelsesliv. Bruges en stor del af undervisningen på diktat og højtlesning, går man ikke blot glip af muligheden for at udvikle de sociale og emotionelle kompetencer hos barnet, man går tværtimod ind og hæmmer denne udvikling.

Inden for de musiske fag har man også gode muligheder for at arbejde med den sociale og emotionelle dimension, hvis man betragter disse fag ikke blot som aktiviteter, men som sprog, idet disse fags (billedkunst, drama, musik, dans, rytmik) vigtigste bidrag til barnet, er kultivering af dets følelsesmæssige og åndelige velbefindende.

Kunsthagene inspirerer til at nå dybere ind i sig selv og hjælper mennesker med at definere, hvem de er. Det er således ikke spor tilfældigt, at børn elsker musik, dans, at forme og at farve - igennem disse aktiviteter udforsker de sig selv og deres muligheder, har mulighed for at udtrykke billedligt, kropsligt, gennem leg, hvad de måske ikke har ord for, og oplever glædesfølelsen ved at skabe.

Det er heller ikke tilfældigt, at de fleste børn elsker religionstimerne og især fortællingerne i Det gamle Testamente, der i højere grad end Det nye Testamente benytter sig af et følelsesmæssigt sprog. Igennem bibelfortællingerne lærer de jo både om kultur, historie, sprog og det følelsesmæssige, når blot underviseren husker, at fortællingerne skal formidles på børnenes emotionelle præmisser. For sker formidlingen teologisk eller forkyndende, risikerer man, at det religiøse felt fortrænger sig fra det øvrige følelsesliv, og der opstår et tomrum, som børn - og mange voksne - har svært ved at administrere.

De fleste af ovennævnte ting ved og udnytter mange lærere allerede. Det vi ønsker med Atuafitsialak-reformen er at gøre rammerne for en sådan undervisning endnu bedre og at medvirke til, at lærerne bliver endnu bedre til at undervise ud fra disse principper til gavn for alle børn. Og derfor forsøger vi også at skabe bedre rammer for et samarbejde mellem skolen og forældrene, der jo er børnenes første og vigtigste lærere.

De fleste forældre har vilje og lyst til at hjælpe børnene og spørger da oftere og oftere om, hvordan de kan praktisere hjælpen i stedet for at nøjes med det klassiske eksempel med: "Har du lektier for?", hvor barnets lige så klassiske svar oftest er et "nej". Det er en nem løsning, som hverken skaber grobund for udvikling eller nærvær.

Når forældre overlader børnene til skolen, er det med forventning om, at mange faktorer skal gå op i en højere enhed. Der er dog altid to afgørende områder for tilfredsheden med skolen. For det første, at deres børn lærer noget, og for det andet at de også er glade for at gå der; at de trives. Forventningerne har rige muligheder for at blive til virkelighed, når og hvis det gøres til en fælles opgave mellem hjemmet og skolen. Sammen kan vi give børn de optimale betingelser for en sund læringsproces i et rart miljø.

Trivsel og nærvær er vitale faktorer i barnets emotionelle og intellektuelle udvikling; derfor må lærere, pædagoger og forældre gøre det ypperste som gartnere i hjemmets og læringens have.

TRIN FOR TRIN

Af konsulent Lone Hindby, Inerisaavik

- Et program til træning af social kompetence for børnehave og skoleklasser

Som landsstyremedlem Lise Lennert var inde på i sit indlæg har det fra starten af arbejdet med Atuarfitsialak-reformen stået klart, at et væsentligt indsatsområde i arbejdet måtte være børnenes emotionelle og sociale indlæring.

Og som Golemann og Gardner har påvist, spiller en høj grad af kompetence inden for disse områder en stor rolle for, hvordan mennesker trives og klarer sig her i livet. Forskerne har ligeledes påvist, at børn med stor kompetence på det emotionelle og sociale område får større udbytte af undervisningen og opnår bedre resultater i skolen.

Udviklingen af disse kompetencer starter allerede hos det spæde barn i samspillet mellem forældre og barn. Et barn, der vises omsorg, føler sig elsket og får opfyldt sine behov og får sat grænser, vil som regel også udvikle sine emotionelle og sociale intelligenser, så det senere bliver i stand til at erkende sine egne følelser, have selvtillid og selvkontrol, være præget af optimisme og initiativ, samtidig med at det vil have forståelse for andres behov, kunne samarbejde og knytte tætte relationer.

At det desværre ikke er alle børn, der i dag møder i skolen med disse kompetencer, er der flere årsager til. Mange børn tilbringer en stor del af deres vågne tid uden for hjemmet i institutioner, hvor de skal konkurrere med mange andre børn om de voksnes opmærksomhed. Nogle lærer hurtigt at råbe højt og gøre opmærksomme på sig selv - ofte på bekostning af andre børn - andre igen udvikler sig til stille, forsagte børn. Hjemme har forældrene måske travlt og er trætte efter en lang arbejdsdag, så der ikke er tid til den nærhed og kontakt, barnet har brug for, hvorfor barnet måske reagerer med "uartighed" for at opnå opmærksomhed, - og for et barn er negativ opmærksomhed i form af f.eks. vrede forældre ofte bedre end ingen opmærksomhed.

Andre børn er måske "forældrenes projekt", "yndlings-børn" eller elskede drengebørn; børn, der altid er i centrum, bliver forkælede og ikke får sat grænser og lært at tage hensyn til andre. Og endelig er der de omsorgssvigtede børn, der overlades til sig selv, oplever vold i hjemmet eller udsættes for misbrug eller andre traumatiske oplevelser. For ikke at tale om de børn, der er tidligt skadede grundet moderens alkoholmisbrug under graviditeten eller i barnets første levetid, og som lider af Post Foetalt Syndrom, der ofte viser sig ved manglende udvikling af f.eks. de sociale evner. Et område vi nok ikke har været tilstrækkeligt opmærksomme på.

Det er denne blandede gruppe af børn, der møder i skolen, og får mange lærere til at føle, at de bruger mere og mere tid på at tage sig af forstyrrende adfærd, konflikter og andre problemer og mangler tid til de stille børn.

Hidtil har pædagoger og lærere forsøgt, så godt de nu kunne, at skabe rammerne for en sund emotionel og social udvikling blandt børn; men jeg tror, jeg har ret, når jeg siger, at mange

pædagoger og lærere ofte har følt, at de manglede de rette redskaber i dette arbejde; at det ikke altid er nok at forsøge at være en god rolle-model og bruge sin generelle viden om psykologi og pædagogik. Denne mangel på handlingsmuligheder føles nok i endnu højere grad af de mange uuddannede i skolen og institutionerne.

Meget tyder også på, at vi slet ikke har gjort det godt nok, især ikke når det gælder "høj-risiko-børn", som er børn, der ofte slår, skubber, afbryder andre og reagerer impulsivt og aggressivt. Forskningen viser, at disse børn har en høj risiko for senere at droppe ud af uddannelser, blive kriminelle, alkoholikere og udvise voldelig adfærd. Samtidig viser de foreløbige resultater af Michael Petersens undersøgelse af skolebørns arbejds-miljø, at alt for mange elever bliver mobbede, og derved mister selvværd, samt at kun godt 30 % af eleverne er i besiddelse af en ønsket social kompetence.

De senere års forskning har imidlertid vist, at man med succes kan undervise børn i social og emotionel indlæring, men at det er altafgørende, at interventionen sker tidligt som forebyggelse og ikke først, når der allerede er opstået store problemer. Det er også vigtigt ikke kun at træne problembørnene socialt, men hele klassen, da mobbere og andre forstyrrende elementer er hele klassens problem, alle er berørt af det.

På baggrund af denne viden har non-profit organisationen "Committee for Children" (CfC) i Seattle gennem flere år forsket i social og emotionel lære og udviklet undervisningsprogrammer til børnehaver og skoler, inden for dette område.

På opfordring af landsstyremedlem Lise Lennert tog jeg derfor kontakt med forskerne i Seattle sidste år; en kontakt der senere er blevet fulgt op med et møde mellem landsstyremedlemmet og Joan Duffell fra CfC, samt med et foredrag af sidstnævnte for Inerisaaviks konsulenter.

Disse initiativer har resulteret i, at vi nu har fået materialet "Second Step", social og emotionel lære for 4-18-årige til gennemsyn med henblik på en vurdering af dets egnethed i Grønland, ligesom vi er blevet inviteret til en konference i Danmark senere på måneden, hvor Tyskland, Litauen og de nordiske lande skal mødes for at diskutere muligheder for et samarbejde omkring dette materiale.

Materialet er i første omgang udarbejdet til brug i USA; men resultaterne med materialet har medført, at det i dag bruges i bl.a. Norge, Tyskland, Japan, Canada og Filippinerne, ligesom man er i gang med at versionere materialet til bl.a. dansk og yupik.

Den overvældende interesse fra udlandet medførte, at man fra CfC's side var nødt til at sige midlertidigt stop for versionering til andre sprog, da forskerne har ønsket, at intet land ukritisk går i gang med oversættelse og brug af materialet. Det er meget afgørende for dem, at materialet versioneres, så det passer ind i det samfund og den kultur, der hersker i det pågældende land, samt at materialet ikke blot udsendes til fri afbenyttelse, men at der samtidig sker en oplæring af brugerne.

Men hvad er så "Second Step" eller "Trin for Trin"?

Materialet er et undervisnings-program med det formål at udvikle børns sociale og følelsesmæssige kompetencer og er inddelt i forløb for forskellige aldersklasser startende med de 4-6 årige. For aldersgruppen 4-6 år arbejdes der hovedsagelig med børns udvikling af empati, impuls kontrol, problemløsning samt selvkontrol. Parallelt hermed gives børnene forslag til sociale færdigheder og til at mestre almindelige sociale samspilssituationer. Børnene skal lære at erkende egne følelser, aflæse andres følelser, tage andres perspektiv og reagere hensynsfuldt over for andre.

Der udover skal de lære at formindske impulsiv og tankeløs adfærd gennem anvendelse af en strategi for problemløsning over for sociale konflikter, samt at indøve sociale færdigheder, og endelig skal de lære at formindske aggression gennem genkendelse af vrede følelser og benytte sig af afslapningsteknikker til at opnå selvkontrol.

Begyndermaterialet er delt i 3 moduler, omhandlende empati, impuls kontrol og selvkontrol. At man starter med empati, skyldes at det er kernen i al social kompetence: det åbner for medfølelse og for at opleve en andens perspektiv og er forudsætningen for tolerance og accept af forskellighed og udgør det følelsesmæssige grundlag for de efterfølgende øvelser i impuls kontrol, løsning af sociale problemer og håndtering af vrede. I undervisningsforløbet arbejdes der systematisk med at kæde følelse, adfærd og sprog sammen. I de første empatilektioner bruges fotografier af børns ansigtsudtryk visende forskellige sindsstemninger for at hjælpe børnene til at kunne se og opfatte følelsesmæssige udtryk.

At mange børn har problemer allerede her, har jeg selv erfaret. På et tidspunkt underviste jeg en klasse i dansk som fremmedsprog, hvor børnene skulle lære ord for følelser. Her benyttede jeg billeder af personer, der udtrykte forskellige følelser, som eleverne bl.a. skulle sortere. Da alle billeder blev sorteret som enten "glad" eller "vred", antog jeg, det var fordi de havde problemer med at huske de danske glosser. På et tidspunkt fik jeg mistanke om, at det ikke var her, problemet lå og prøvede så på grønlandsk. Eleverne sorterede alle billeder som "nuannaarpoq" eller "kammattoq", og da jeg senere prøvede det samme i en ældre klasse, var resultatet stort set det samme, - og personer, der udtrykte sorg, blev konsekvent lagt i gruppen med "vred".

Jeg var ret chokeret, for det er ikke svært at forestille sig, hvilke konsekvenser det kan få, hvis et barn eller ung misfortolker et sorgfuldt udtryk som et aggressivt. "Han så på mig", hører man ofte som begrundelse, når en person har slået en tilfældig forbipasserende ned. Senere udbygges undervisningen med betydning af kropssprog, situationsfornemmelse og forudsigelse af andres følelser.

Impuls kontrol og og problemløsning omfatter evnen til at stoppe op og gennemtænke konsekvenser, før man handler. Her præsenteres og indøves en 5-trins problemløsningsstrategi, som kan opsummeres til STOP - VENT - GÅ. Ved hjælp af bl.a den impulsive "Hurtig-hunden" og den mere tænksomme "Stop-op-sneglen", der afspiller små dialoger, erfarer børnene det hensigtsmæssige i ikke altid at lade sig styre af impulser og i stedet stoppe op og tænke over konsekvenser, både for sig selv, men også for andre. De lærer ikke at afbryde hinanden, at kunne give og modtage undskyldninger og at modstå pres fra jævnaldrende.

Sidste trin i begynderprogrammet er selvkontrol og styring af aggression. Her behandles følelsen vrede, og hvordan den håndteres. Børnene lærer både, at vrede ikke er en forbudt følelse, at vrede kan være berettiget, positiv og igangsættende. Den kan få os til at sige fra, når vi oplever uretfærdighed og dårlig behandling - at vi er forsamlede her for at snakke børns trivsel skyldes vel bl.a. en vrede over de dårlige forhold, mange børn har - . Efterfølgende lærer børnene strategier til at begrænse vredesfremkaldende stress og at håndtere vrede uden at blive aggressive eller voldelige.

Det kan på nogle virke noget amerikansk med et fastlagt undervisningsforløb opdelt i lektioner, men for mig at se, er der mange fordele ved det: hele forløbet er velgennemprøvet, hver lektion beskrives omhyggeligt trin for trin, hvilket ofte gør det lettere, når man skal i gang med noget, hvor man ikke føler sig helt sikker, og der kræves meget lidt forberedelsestid.

En fuldstændig gennemførelse af programmet vil tage 20-30 uger, hvis der undervises i ca. 20 minutter én gang om ugen. Det er således ikke et undervisningsforløb, der tager en masse tid fra anden undervisning, og da slet ikke, når der i materialet er integreret mange af de emner, der sædvanligvis gennemgås i forskolen. Endelig har det vist sig, at der efterfølgende spares langt mere tid, som læreren ellers ville bruge på at bearbejde uhensigtsmæssig adfærd og løse konflikter blandt børnene.

Og har programmet så nogen effekt ?

Opfølgingsforskning har vist, at der er meget stor forskel på adfærd blandt børn, der har gennemgået programmet og børn, der ikke har. Man har bl.a. observeret to grupper børn i perioden fra skolestart til forår; blandt børn, der havde fulgt programmet, faldt fysiske aggressioner med 29 procent og aggressive bemærkninger med 20 procent, mens den i en kontrolgruppe steg med henholdsvis 41 procent og 22 procent.

Det har også vist sig, at der er en afsmittende effekt, idet lærere, der beskæftiger sig med programmet, også ændrer adfærd i positiv retning. De bliver mere opmærksomme på at gribe ind - og gribe ind på en hensigtsmæssig måde - således at udskælden afløses af brug af konfliktløsning i stedet.

Det er også værd at bemærke, at mange forældre ændrer adfærd og bliver mere støttende i deres børns sociale og følelsesmæssige udvikling, idet et samarbejde med forældre er indarbejdet i materialet, så forældre både før og under forløbet orienteres om programmet og får gode råd om, hvorledes de kan understøtte deres eget barns indlæring.

Det er derfor min opfattelse, at vi seriøst skal overveje, om ikke dette materiale bør versioneres til grønlandsk. I hvert tilfælde for de yngre børn, og i så fald hvorledes en implementering kan finde sted; om det bør være et obligatorisk emne i skolen eller et tilbud; og om der kan indledes et samarbejde mellem skolen, børneinstitutionerne og evt. forebyggelsesrådet omkring et sådant projekt.

Det er svært på denne korte tid at gennemgå materialet fyldestgørende. Jeg har derfor medbragt det danske materiale, der allerede er udgivet, samt noget af det amerikanske materiale, som interesserede kan se nærmere på.

FORÆLDREUDDANNELSEN PAARINGA

Af Agnes Johnsen, koordinator

På vegne af Paarinnga vil jeg først takke for invitationen til at fremlægge mit oplæg. Jeg er især glad for, at politikerne er med i denne konference, idet jeg håber på fremtidige initiativer.

Projektet – forældreuddannelsen – startede i 1992. Daværende landsstyremedlem Henriette Rasmussen havde efterlyst nye politiske initiativer, der skulle tage fat om familier med børn og unge, for at styrke og forbedre deres levevilkår. Projektet kom på benene og psykolog Bent Haugaard holdt fem kurser for os, der på dette tidspunkt var en gruppe på omkring 50 deltagere.

Bent Haugaard tog udgangspunkt i Ole Wormings bog: ”Er tråden bristet”. Bogen skildrer en række interviews med den ældre generation langs kysten, hvor de blev spurgt om deres holdninger om udvikling og opdragelse i det grønlandske samfund. Med udgangspunkt i dette startede en række kurser fra 1993 og blev færdige i 1995.

Vi blev så enige om, at disse kursusaktiviteter skulle udnyttes. Kurserne var jo også omkostningsfulde og udbyttet skulle formidles videre. Heldigvis kom Sisimiut Kommune ind i billedet. Da Hjemmestyret gik ud af kursusaktiviteterne, fik vi en aftale med Sisimiut Kommune for at fortsætte projektet. Det blev startskuddet på dette projekt. Jeg blev udnævnt som koordinator for projektet og det er så Sisimiut Kommune, der bevilger lønmidlerne.

I starten var vi omkring 50, men i løbet af årene var vi blevet færre på grund af videreuddannelse eller flytning. Som regel kommer nye til, når vi har afholdt kurser.

Formålet med kurset er at sætte fokus på arbejdende forældre. Mange forældre afleverer deres børn til daginstitutionerne og realiteten er, at kontakten mellem daginstitutioner og forældre er meget begrænset. For at opnå bedre samarbejde har vi en del kontakt med daginstitutionerne omkring kurser.

Fordelene ved forældreuddannelsen er: Formålet med forældreuddannelsen er sammenhold i familien.

Vi har hørt en del om lange ventelister i forhold til anbringelser af børn i børnehjem. Ved at holde vore kurser ønsker vi at delagtiggøre forældrene. Det handler om rådgivning og opdragelsesmetoder. Forældrene bliver uddannet til at tage vare på børnene. Vi ved jo alle sammen, hvordan forholdene er i dag, hvad disse ting angår. For eksempel er det vigtigt at snakke om dét at sætte grænser, så børnene kan lære at have grænser fra et tidligt tidspunkt i barndommen.

Som det er sagt, så er far og mor barnets vigtigste lærere. Men når forældrene er på arbejde, så tilbringer børnene det meste af deres vågne periode i daginstitutionerne, hvor pædagogerne fungerer som reserveforældre.

Vi lægger vægt på, at kursets indhold kommer ud med samme budskab i grundvilkårene, i

holdninger og i sproget. Kursisterne bliver trænet i samtaler, henvendelser og andre metoder, der kan bruges til at holde kontakten ved lige under barnets opvækst. Vi lægger også vægt på gruppearbejde, så man på denne måde kan trænes til at holde en god kontakt med hinanden, mens barnet er i vuggestue.

Forældreuddannelsens fordele er blandt andet, at forældrene starter en ændringsproces i familien. Samtidig bryder uddannelsen en oplevelse af ”ikke at være noget værd” og giver dem en følelse af at være med. Vi ved jo, at der er mange kontaktproblemer mellem skolen og hjemmet i dag, hvor mange forældre ikke møder op til forældremøder, selvom emnet handler om barnets arbejdsplads.

Forældreuddannelsen opstiller også en alternativ forældremodel. Den er effektiv over for almindelige opdragelsesproblemer. Uddannelsen styrker samarbejdet mellem skolen og hjemmet og resulterer i mere åbenhed i sagsbehandlingen over for familien og omkring familien. Vi ved jo, at mange børn starter deres skolegang med mange problemer. Vi ønsker at gøre noget ved det. De dage har vi hørt, at politikerne ønsker at ændre forholdene og måske være med til at igangsætte hurtigere sagsbehandling. Mere åben kontaktform – mere ensartede retningslinier i sagsbehandlingen og mere tværfagligt samarbejde. Vi har hørt, at instanserne ikke samarbejder - skolen, socialkontoret, sundhedsvæsenet, politiet. Tværfagligt samarbejde vil medvirke til hurtigere løsning af problemerne, for vi ved jo, at en familie kan have mange børn, som hver for sig kan have en anderledes sagsbehandling.

Hvad skal man prioritere rent politisk? Hvor skal vi starte forebyggelsen fra? En af vore målsætninger er at have en klar børnepolitik, fordi vi bliver nødt til at handle fornuftigt, hvis vi skal tænke på fremtiden. Borgmesteren i Sisimiut snakkede forleden dag om, at de voksne endnu en gang skal holde konference om børns vilkår. Jeg håber så, at mødet for alvor kan igangsætte en proces, der tager fat om problemernes kerne.

Forebyggelse er billigere end behandling. Den 25 øre, vi sparer i dag, stiger til 50 øre i morgen. Realiteten er også, at de problemer, hvis løsninger bliver udsat gang på gang, bare vil vokse sig større. Vi må også tænke på, at omfattende problemer kræver store omkostninger at løse. De problemer, vi ser i folkeskolen, møder vi også i vuggestuer og børnehaver. En tidlig indsats i daginstitutionerne over for omsorgssvigtede børn, vil være en stor hjælp. Hvis vi skal forebygge selvmordstanker hos Rasmus på 15 år, så må indsatsen starte allerede i 3-års alderen.

Socialarbejde er en fornuftig indsats. Vi ved også, hvor vigtigt det er at have en tryk barndom. Ligeledes ved vi, at byggegrunden er altafgørende, når man skal bygge sig et hus - et hus, som stormen ikke kan blæse væk. Lige så vigtig er vores barndom.

SUNDHEDSVÆSENETS INDSATS FOR BØRN OG UNGE

Af landsstyremedlem for Sundhed og Miljø, Alfred Jakobsen

Det er mig en glæde at kunne give et bidrag til dette seminar: “Nye veje i omsorgen for børn og unge”. Jeg håber, at min tale vil være til gavn i jeres arbejde.

Dette initiativ for børn fra Foreningen Grønlandske Børn og Landsstyremedlemmet for Sociale Anliggender og Arbejdsmarked, er et godt skridt i den rigtige retning.

Det er vigtigt for Landsstyret at arbejde tæt med befolkningen i forbindelse med vores service over for borgerne, og Landsstyret er taknemligt for de interesseorganisationer, der har vist åbenhed og vilje til at samarbejde med os, og som interesserer sig for vore initiativer.

Mit bidrag til dette seminar har fået overskriften “Sundhedsvæsenets ydelser for børn”.

Før jeg kommer ind på selve emnet, vil jeg komme med en kort redegørelse om vore nuværende initiativer for at reformere sundhedsvæsenet.

Vi styrer selv den hurtige samfundsudvikling og bestemmer selv, hvor hurtigt denne udvikling skal foregå. Som landsstyremedlem har man på mange måder indflydelse på imødekommelse af samfundets behov og ønsker og skal følge de folkevalgtes beslutninger om kommende initiativer.

Lad os tage sundhedssektoren som udgangspunkt. Hjemmestyret overtog ansvaret for sundhedsvæsenet den 1. januar 1992. Indtil i dag har sundhedsvæsenet i høj grad fastsat sine ydelser ud fra behandlingsbehovet.

Sundhedsvæsenet skal varetage behandlingen af patienter. For at kunne klare behandlingen af de mange mennesker, der er opført på venteliste, har Landsstyret besluttet af opgradere Dronning Ingrid's Hospital som landshospital. Dette er heldigvis accepteret af Landstinget.

Derudover skal der etableres regionssygehuse; for Nordgrønland i Ilulissat og for Sydgrønland i Qaqortoq. Hvilke typer af behandlinger skal så varetages af disse regionssygehuse? Regions-sygehuse skal på baggrund af planlægning i Dronning Ingrid's Hospital, varetage behandlingen af patienter i den sekundære sundhedstjeneste.

Hvilke planer har vi så for de øvrige sygehuse på kysten? Landsstyrekoalitionen tager i sit samarbejde udgangspunkt i fortsat sikring af lægebehandling på disse sygehuse.

Jeg skal iøvrigt henvise til min redegørelse til Landstinget, som er omdelt på konferencen - heri kan I selv se, hvilke planer vi har i forbindelse med reorganiseringen af sundhedsvæsenet.

Hvilket indhold får sundhedsvæsenets ydelser i fremtiden? For at svare på dette spørgsmål arbejder vi videre med reformen. På denne måde vil Landsstyret give Landstinget et bedre grundlag til at kunne prioritere inden for de givne bevillinger.

Nu vil jeg komme ind på min overskrift, nemlig “Sundhedsvæsenets ydelser for børn”. Først vil jeg dog omtale sundhedsvæsenets personalesituation: Landsstyrekoalitionen finder det vigtigt, at antallet af grønlandske medarbejdere i sundhedsvæsenet til stadighed forøges. Derfor må sundhedsuddannelserne opprioriteres kraftigt i de kommende år. Vejen mod større selvstændighed kræver jo, at der skal være flere faglærte grønlandske medarbejdere.

Jeg bliver nødt til at indrømme, at vores nuværende situation er, at der er for få grønlandske læger, tandlæger, sygeplejersker, jordemødre og mange andre kategorier af faglærte medarbejdere i sundhedsvæsenet.

Som landsstyremedlem for sundhed vil jeg fremhæve, at jeg finder det meget væsentligt, at der til stadighed arbejdes for nedbringelse af antallet af behandlinger. Forebyggelse og sundhedsfremme er i den forbindelse meget væsentlige arbejdsopgaver for sundhedsvæsenet. Også derfor er det påkrævet at omorganisere og effektivisere vores sundhedsvæsen.

Jeg har sagt, at sundhedsfremme i fremtiden skal prioriteres langt højere end i dag. Hvis arbejdet med sundhedsfremme skal forøges, medfører det, at vore faglærte medarbejdere må gå foran og bane vejen.

En del af arbejdet med sundhedsfremme vil være at give bedre tid til samtaler og rådgivning af de mennesker, der til daglig henvender sig hos sundhedsvæsenet. Efter min mening, vil reformen også give redskaber til fremme af de målsætninger, vi arbejder hen imod. Vi skal kunne måle sundhedsvæsenets ydelser fra år til år. Der er dog begrænsede midler til de forskellige formål. Dette stiller stadig større og større krav til personalet.

Sundhedsfremme indebærer også ydelser for børn. Jeg finder godt at kunne sige, at sundhedsvæsenet er et serviceorgan for samfundet fra livets begyndelse til døden indtræffer. Sundhedsvæsenet har ved lov pligt til at arbejde forebyggende og tilbyde undersøgelser af sygdomme for børn og unge. Herved skal man sikre, at et barn fysisk og psykisk udvikler sig normalt. Desuden skal sundhedsvæsenet følge med i behandlingen og rådgivningen.

Det er væsentligt for samfundet, at sundhedsvæsenet giver god rådgivning til unge førstegangsfødende kvinder og deres samlever. Det er meget væsentligt at følge med i de kommende forældres graviditetsperiode, følge om alt foregår normalt og derved sikre, at barnet bliver budt velkommen til en harmonisk verden.

Hvordan kan Landsstyret realisere dette? Vi har i Landsstyret planer om at etablere og udvikle en ny jordemodermedhjælperuddannelse fra efteråret, som passer med behovet i Grønland. Basis for denne uddannelse bliver uddannelsen af sundhedsassistenter. Ifølge planerne starter denne uddannelse til efteråret. Har man uddannelse som sundhedsassistent, kan man gå videre til jordemodermedhjælperuddannelsen eller røntgenassistent. Dog fortsætter de almindelige jordemoderuddannelser og man regner med, at der kan skaffes flere medarbejdere ved uddannelse af jordemodermedhjælpere.

Efter disse ord bliver jeg nødt til at fremhæve, at jeg har svært ved at acceptere, at antallet af provokerede aborter er næsten lige så højt som antallet af fødsler i Grønland. Hvis vi skal kunne kalde os et udviklet samfund, bliver vi i højere grad nødt til at debattere antallet af provokerede

aborter. På baggrund af statistikken er det betænkeligt at erfare, at de fleste provokerede aborter er foretaget hos myndige personer. Jeg anser disse forhold som værende vigtige politiske emner.

Heldigvis er de fleste nyfødte børn sunde og raske. Hvis vi grønlændere finder det vigtigt at blive flere, må vi også byde de nye mennesker velkommen til en tryk tilværelse. Derfor kan man ikke undvære kompetente personer såsom jordemødre, sundhedsmedhjælpere og, i tilfælde af komplikationer, læger under fødslen. Ved at følge hele graviditeten på nært hold kan disse behov imødekommes.

Jeg kom kort ind på forebyggelse tidligere under denne tale. Derfor vil jeg også her fortælle, at vi i Landsstyret er i gang med at forberede etablering af lokale forebyggelsesudvalg. Landstinget vedtog disse for ikke så længe siden ved en ny landstingsforordning om styrelse af sundhedsvæsenet.

På denne baggrund vil ”Forebyggelsesudvalgene” blandt andet have nær tilknytning til jer, der arbejder inden for den sociale sektor. Sammensætningen tænkes som i det såkaldte SSPK-samarbejde. Herved er det landstyrekoalitionens hensigt at inddrage de enkelte kommuner i sundhedsvæsenets ydelser med hensyn til sundhedsfremme og forebyggelse i større omfang. Baggrunden for disse tiltag er landstyrekoalitionens 12 mål inden for forebyggelse og sundhedsfremme. Jeg skal henvise til materiale, som er uddelt til deltagerne.

En af målsætningerne har Landstyrekoalitionen allerede taget fat om. Jeg nævner som eksempel den nye landstingsforordning om tobak, som Landstinget vedtog for nylig. Herved er der skabt basis for røgfrie miljøer, og butikkerne skal fremover skilte med, om de sælger tobak til unge under 18 år.

Der arbejdes på revision af landstingsforordningen om handel og udskænkning af alkohol. Denne skal Landstinget tage stilling til her i efteråret. Alkohol- og narkotikarådet har udsendt en pjece om alkoholpolitik på arbejdspladsen.

Hvis vore politiske målsætninger skal kunne realiseres, har vi behov for et nært samarbejde med de enkelte kommuner. Medarbejderne i den sociale sektor har et stort ansvar i forbindelse med vores samarbejde med kommunerne. PAARISA er i gang med forberedelsen af, hvorledes de enkelte kommuner selvstændigt kan inddrages i dette arbejde med egne handlingsplaner. Her tænker jeg på handlingsplaner, som skal beskrive hvornår, hvem samt hvordan de økonomiske og menneskelige ressourcer kan anvendes bedst muligt.

Således forventer vi, at år 2000 bruges til forberedelsen for at kunne realisere vore planer inden for forebyggelse. Målet er således, at vi realiserer disse planer i år 2001.

Realiseringen af disse politiske målsætninger koordineres centralt af PAARISA. Vi vil blandt andet bruge de midler, som Landstinget har afsat til arbejdet for børn og unge i vores deltagelse i de forskellige initiativer. I denne forbindelse er vi tre landstyreområder, der er stærkt involveret og centralt placeret. Jeg mener, at alle der arbejder med mennesker i det sociale område, alle vore medarbejdere inden for de 3 landstyreområder, må intensivere det koordinerende arbejde på tværs af sektorerne for stadig forbedring og styrkelse.

Selvfølgelig er kommunernes placering i denne sammenhæng også meget vigtig. Indtil dato finansieres halvdelen af lønnen til forebyggelseskonsulenterne i de enkelte kommuner af PAARISA. Jeg mener, at forebyggelseskonsulenternes opgaver skal synliggøres. Disse konsulenter skal klart kunne se, hvilke opgaver de har i deres daglige arbejde. Det vil også være på sin plads, at man her igennem planlægger de videre tiltag i samarbejde og forståelse med kommunerne. Jeg vil her orientere om, at der forberedes en reorganisering af PAARISA med det formål, at denne fra 2001 skal fremstå mere fleksibel og uafhængig.

Som følge af, at vort samfund bliver mere selvstændigt, må vi erkende, at vi har brug for hinanden, hvis vi til stadighed skal styrke vort liv. Dette kræver, at vi stiller større krav til os selv. Vi bliver nødt til at indse, at vores livsstil, som vi selv har ansvaret for, kan medføre behov for behandling fra sundhedsvæsenet. Vi kan reducere antallet af disse behandlinger ved at kræve mere af os selv.

Vi må lære at samarbejde om bekæmpelsen af de meget alvorlige forhold, som vi desværre har accepteret. De mange voldshandlinger som følge af indtagelse af alkohol har vi overladt til sundhedsvæsenets, skolens og socialvæsenets ansvar. Vi skal hver især være med til at påvirke i en positiv retning.

- Det kan ikke accepteres, at forældrene ikke varetager børnenes tarv tilstrækkeligt, selvom de har råd til det.
- Det kan ikke accepteres, at antallet af børn, der bliver anbragt uden for hjemmet, stadig er stigende.
- Det kan ikke accepteres, at antallet af børn, der har behov for specialundervisning i skolen, fortsat er stigende.
- Det kan ikke accepteres, at restancer til børnebidrag, som midlertidigt bliver betalt af kommunerne, fortsat er for høje.
- Vi kan ikke fortsat acceptere de mange selvmord.
- Vi kan ikke fortsat acceptere de mange provokerende aborter.
- Det kan ikke accepteres, at sociale ydelser bliver udbetalt uden yderligere krav.

Vi skal selv kunne varetage vores eget ansvar. Lad os stramme kravene til os selv for at kunne forbedre vore børns levevilkår. Vi vil og vi kan, og det gør ikke ondt at samarbejde med et medmenneske.

STATUS OG VISIONER I FOREBYGGELSE SARBEJDET

Af Anise Svane Johansen, formand for Det Forebyggelsespolitiske Råd

Landstinget har under denne forårssamling besluttet at nedlægge Det Forebyggelsespolitiske Råd, som jeg er formand for. Rådet har selv ønsket at blive nedlagt eller vi har ønsket en anden form for organisering af Rådet.

Sundhedsudvalgene i de forskellige kommuner bliver nedsat i forbindelse med kommunalvalgene. Disse udvalg vælger et medlem, som skal sidde i Det Forebyggelsespolitiske Råd. Det vil sige, at der er et medlem i Rådet, som er udpeget af kommunalbestyrelsen. Så er der en forebyggelseskonsulent, der arbejder kommunalt. Så har vi Paarisa, som er det centrale sekretariat for forebyggelsesaktiviteter.

Det Forebyggelsespolitiske Råds arbejdsområde er grundlagt i forhold til Landstingsforordning nr. 7 af 30. oktober 1992 om Sundhedsvæsenets organisation og styrelse. Forordningens §8 foreskriver, at Landstinget skal nedsætte Rådet, som skal virke valgperioden ud for kommunalbestyrelsen. Stk. 2 foreskriver, at der skal sidde fem medlemmer i forretningsudvalget og ifølge stk. 4 skal landsstyret udpege en formand for Rådet. I paragraf 9 står der, at Rådet skal holde møde en gang om året, hvor det er to gange om året for forretningsudvalgets vedkommende. Det blev ændret senere.

Hvis jeg skal nævne Rådets forhistorie, så blev det grundlagt i 1993, men det var først i 1996, Rådets virke trådte i kraft ved et møde i Ilulissat, efter kommunalvalget i november samme år var overstået. Dengang var landsstyret sammensat af Atassut og Siumut. Heldigvis kunne Rådet arbejde videre, fordi flere medlemmer blev genvalgt og kunne fortsætte sit arbejde i 1997.

Rådet skal følge sundhedsvæsenets og andre instansers arbejde og følge og kontrollere forebyggelsesaktiviteter og skal desuden holde øje med, hvordan arbejdet bliver udført og være et rådgivende organ. Rådet har også til opgave at etablere et netværk mellem det offentlige og private hjælpeorganisationer. Opgaven handler også om at prioritere forebyggelsesopgaver og metoder og skabe en relevant debat i samfundet. Rådet er forpligtet til at afgive en rapport til Landstinget og landsstyret og komme med deres anbefalinger. Rådet har sekretariat under Sundhedsdirektoratet.

I 1996 fremlagde Rådet følgende anbefalinger over for landsstyret:

- At revurdere indsatsen for børn, styrke indsatsen især når det gælder indsatsen omkring omsorgssvigtede børn og seksuelt misbrugte børn.
- At der skal etableres kursusaktiviteter for medarbejdergruppen for at styrke kommende arbejdsindsats.
- At forbedre lønvilkårene for medarbejdergruppen inden for børneområdet, således man kan fastholde medarbejdere på området.
- At fremme bevidstheden om eget ansvar for sit liv ved at holde kampagner.
- At være opmærksom på tidlig indsats imod fysiske handicaps, som arbejdspladser, foreninger og organisationer kan være med i.

- At holde misbruget af rusmidler nede på minimumforbrug.
- At der bliver ansat forebyggelseskonsulenter i kommunerne, for at fremme mere ensartet indsats langs kysten.
- At oprette en central koordineringsgruppe, som skal servicere indsatsområderne langs kysten med midler og andet behov.
- At koordinere mere effektivt forebyggelsesarbejde centralt, regionalt, kommunalt og lokalt i bygderne.
- At styrke forebyggelsesarbejdet i bygder og yderdistrikter for at fremme sundheden blandt andet ved at forbedre vandforsyningen, affaldsanlæggene, boligforholdene og ernæringen..

Som sagt fortsatte Rådet sit arbejde efter kommunalvalget i 1997 og anbefalede endvidere, at arbejdsbyrderne i lokale sundhedsudvalg skal forbedres. Sundhedsudvalgene ønskede at blive fri for registrering og statistiske beregninger, som andre instanser tog sig af i forvejen. Man anbefalede, at forebyggelseskonsulenterne i kommunerne skal udnyttes bedre og at tættere samarbejde med forskellige instanser skulle etableres.

På grund af den store lægemangel har man anbefalet at frigøre lægen fra arbejdet i sundhedsudvalget uden at formindske sundhedsvæsenets indflydelse i udvalgsarbejdet.

Til sidst skal jeg lige komme ind på Rådets anbefalinger og resultater.

Rådets medlemmer har den indstilling, at selvom vi har stået til rådighed i kun få år, så har vi nået langt i vort arbejde - en indsats, som vi selv er stolte af. Efter Rådets anbefaling blev Paarisa etableret med et sekretariat og Rådet fik lov til at holde årlige møder fremfor kun hvert andet år før i tiden. Arbejdet omkring omsorgen for børn og unge er også blevet intensiveret efter Rådets anbefalinger - og denne konference er et godt eksempel på dette. Kommunerne har fået forebyggelseskonsulenter.

Vi har ønsket en reorganisering af Rådet, hvis nogle af de mange målsætninger kan realiseres i fremtiden. Vi ønsker handlingsplaner for Rådets arbejde og klare retningslinier.

Hvis man skal løse de mange arbejdsopgaver, er det nødvendigt at prioritere og lave en ordentlig planlægning for de mange aktiviteter. Vi har ikke ønsket at arbejde på et løst grundlag,

men har ønsket at få Rådets arbejde klarlagt og organiseret på ny.